

Viga Gyula

Az aranyszínű szőlővesszők és borok földjén

A Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézete kötetnyi földrajzi tanulmányt jelentetett meg Boros László írásaiból, ezzel köszöntve 70. születésnapján nyugalmazott főiskolai tanárát, negyedszázadon át volt oktatóját. Tíz esztendővel ezelőtt, a 60. születésnapra is megjelent egy hasonló tanulmánykötet (*Boros László: Tokaj és környéke. Földrajzi tanulmányok. Észak- és Kelet-Magyarországi Földrajzi Évkönyv 4. Tokaj – Nyíregyháza, 1997.*), az újabban a Főiskola és a Tanszék ismét csak kifejezi megbecsülését az ünnepektől iránt.

Boros László élete, pályafutása, amint azt a kötet elején található laudációban Dobány Zoltán megállapítja, az első generációs vidéki értelmiségiek jellemző élettörténete, akik szerény körülmények közül indulva, tehetségükkel, kitartó szorgalmukkal, önfegyelmével, kötelességtudással, embertársaik iránti figyelmükkel, s rengeteg munkával futják meg sikeres életpályájukat. Boros László 1937. szeptember 27-én Tokajban született. Szülővárosában érettségizett, s egyévi munka után, 1957-ben nyert felvételt a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemre. Kiváló tanárok erősítették tudását és kitartását, mint Kádár László, Kéz Andor, Földvári Aladár, Pinczés Zoltán, Borsy Zoltán, Kulcsár László, Gunda Béla, Szabó István és Rácz István: így tudta édesapja halála után, bátyja, Boros Ferenc támogatásával és tanítványok meg fizikai munka vállalá-

sával elvégezni az egyetemet. 1962-ben történelem-földrajz szakos tanári diplomájával tért vissza szülővárosába, ahol tizenhárom évig tanított, s kiváló tanítványokat nevelt, akik utódjai is lettek a Tokaji Ferenc Gimnázium katedráján. 1975. február 1-jén a kitűnő geográfus, Frisnyák Sándor tanszékvezető professzor hívására került a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Földrajz Tanszékére, ahol előbb adjunktusként, 1985-től docensként, majd 1996. július 1-jétől főiskolai tanárként dolgozott. Több tantárgyat jegyzett, részt vett a hallgatók tudományos diákköri munkájának irányításában, s 1984-2000 között tanszékvezető helyettesként is tevékenykedett. Meghívott előadóként oktatott a Miskolci Bölcsész Egyesületben és a beregszászi Kárpátaljai Magyar Főiskolán is. Tudását számos külföldi tanulmányúton mélyítette el. Oktató-nevelő munkája és tudományos tevékenysége mellett aktív szerepet vállalt a tudományszervezésben, tudományos közéletben is (Magyar Földrajzi Társaság és annak Nyírségi Osztálya, Debreceni Akadémiai Bizottság, TIT, Nemzetközi Földrajzi Unió Magyar Nemzeti Bizottsága, Bodrogközi Művelődési Egyesület stb.). Tokajban tanácsstagként, majd önkormányzati képviselőként vett részt a város irányításában, különösen annak kulturális életében. Tevékeny munkásságát több kitüntetéssel ismerték el. 2000 tavaszán súlyos betegség támadta meg, aminek következtében 2002-ben nyugdíjba

kényszerült. Hosszú sportpályafutásának is köszönhető, hogy szívós, kitartó munkával vissza tudott kapaszkodni az élhető életminőségbe, s újra dolgozik, ismét publikációi jelennek meg. Ebben is nagyon sokat köszönhet feleségének, Mester Juditnak, aki nyugodt háttérrel, békés családi környezetet biztosított számára.

Nincs lehetőségem ezen a helyen részletesen ismertetni Boros László tudományos pályáját, szakmai eredményeit. Összegezve megállapítható, hogy érdeklődésének homlokterében kezdetben elsősorban a természeti földrajz állt, majd egyre bővülő szempontrendszer mentén, a természeti táj és az ember termelő tevékenységének, kölcsönhatásának vizsgálatára tevődött kutatásainak súlypontja – a Frisnyák Sándor-féle történeti földrajzi iskola irányultságához is igazodva. Hangsúlyos részt foglalt el mindkettőben Tokaj-Hegyalja, illetve a Kárpát-medence szőlőtermő vidékeinek természeti- és gazdaságföldrajza, illetve társadalomföldrajza. 1978-ban Debrecenben *summa cum laude* minősítéssel védte meg *A Tokaji-Nagyhegy lösztakarójának pusztulása* című doktori disszertációját, majd 1995-ben kandidátusi fokozatot szerzett *Tokaj-Hegyalja szőlő- és borgazdaságának földrajzi alapjai és jellemzői* című értekezésével. (Nyomtatásban megjelent az *Észak- és Kelet-Magyarországi Földrajzi Évkönyv 3. köteteként, Miskolc – Nyíregyháza, 1996.*) 1999-ben *A Kárpát-medence szőlő- és borgazdaságának történeti földrajza* című könyvében foglalta össze a gazdaság, a társadalom és a műveltség szempontjából is meghatározó jelentőségű kultúrnövénnyel kapcsolatos tudását (*Nyíregyháza, 1999*). Önálló könyvek, tankönyvek, lokális, regionális és tematikus monográfiák, mintegy másfélszáz tudományos dolgozat szerzője, ismeretterjesztő és oktatás-módszertani írásai mellett. (1964-2006 között megje-

lent publikációinak bibliográfiáját a most bemutatásra kerülő kötet tartalmazza.)

A jelen kötetben szereplő 12 tanulmány 1994-2005 között készült, tematikailag egyaránt lefedi a természeti geográfia és a társadalomföldrajz területét. A könyv első két tanulmánya az erózió, a lejtős térszínek talajpusztulásának okaival foglalkozik, nagy figyelmet szentelve abban az antropogén tényezőknek, az emberi tevékenység hatásainak. A további írások jobbra a szőlő termesztésének kérdésköréhez kapcsolódnak. Tokaj-Hegyalja példáján mutatja be egy tanulmány, hogy a természetföldrajzi tényezők milyen szerepet játszanak a szőlő cukorfokának alakulásában. Rámutat a szerző, hogy az égtáji kitettség a döntő tényező, ami mellett azonban a lejtő meredeksége, a tengerszint feletti magasság (250-260 méterig), valamint a művelési mód (a karós művelés általában jobb minőséget ad, mint a nagy fürtszámú huzalos szőlő) az a hatás, ami a szőlő minőségét meghatározza, s ami ilyen módon Tokaj-Hegyalja szőlőjének kiemelkedő gazdasági hasznot biztosított. Rövidebb fejezetben foglalkozik a szerző a szőlő eredetével és a kultúrnövény fejlődésével, majd terjedelmesebb írásban taglalja a Kárpát-medence leghíresebb borvidéke, Tokaj-Hegyalja szőlőtermesztésének természetföldrajzi feltételeit, adja a borászkodás társadalomföldrajzi és történeti vázlatát. Önálló fejezetet kap Tokaj-Hegyalja 18-20. századi népességföldrajza, a demográfiai változások néhány jellemzője, azt követően a Kárpát-medence északkeleti része borkultúrájának 1772-1965 közötti jellemzőinek áttekintése, majd Tarcsl természeti potenciáljának ismertetése a szőlőtermesztés szempontjából. Kiemelem a tanulmányok közül a Felső-Zemplén szőlő- és borgazdaságával foglalkozó írást, különösen a Felső-Bodrogköz szőlő- és borkultúrájának his-

tóriájához közölt tényei miatt. A Bodrogköz északi, 1920-tól (Cseh)Szlovákiához tartozó falvait a – magyarországi és a szlovákiai – kutatás meglehetősen mostohán kezelte, nem csoda, ha a történeti táj arculatát legtöbbször az egykori Hosszúrét táji adottságaival azonosítják. Talán az sem közismert, hogy Királyhelmece, Kisgéres, Bodrogszentes határában, valamint a Bodrog jobb partjának településein középkori eredetű szőlőkultúra emlékei érhetők tetten. Boros László ehhez a problémakörhöz közöl fontos adatokat, megfigyeléseket. De hasonlóan tanulságosak a könyv ugyancsak a szőlővel és borral foglalkozó záró tanulmányai: a Bükkalja (benne hangsúlyosan Miskolc), a Kárpátalja, végül Erdély borászatának rövid összefoglalása. A vázlatosan felsorolt fejezeteket, önálló tanulmányokat nem csupán témájuk kapcsolja szervesen füzérbe, de összeköti

azokat Boros László szemlélete és munkamódszere is. Vizsgálatainak alapját a táji adottságok, az egyes tájak természeti földrajzi kereteinek felvázolása jelenti, s arra épülnek rá – mintegy a tájhasználat formáiként – a jellegadó kultúrnövény termesztésének gazdasági, társadalmi körkerei. A különböző helyeken publikált tanulmányok jelenlegi csokra nem csupán a szerző életfordulójának megünneplése okán érdekes és hasznos, de fontos a téma iránt érdeklődő kutatók számára is. Ezen a helyen csak csatlakozhatunk a kötet kiadójához, az egykori munkatársakhoz, barátokhoz és tanítványokhoz, hogy a 70 esztendő földrajztudósának, Boros Lászlónak jó egészséget, töretlen munkakedvet, az eddig elvégzett és ezután következő munka örömét kívánjuk. Isten tartsa meg sokáig, valamennyiünk épülésére!

(Boros László: *Az arany színű szőlővesszők és borok földjén. Földrajzi tanulmányok, Nyíregyháza – Tokaj, 2007.*)

Hadifoglyok